

ARTYKUŁY I MATERIAŁY

Jacek SZŁĘK*

UDZIAŁ KOMPONENTU OPBMR W PROCESIE DECYZYJNYM NA STANOWISKU DOWODZENIA DYWIZJI

Wstęp

Planowanie i organizowanie działań jest nierozzerwalnie związane z procesem dowodzenia. Proces dowodzenia jest to powtarzający się cykl organizacyjny polegający na ciągłym zbieraniu, przetwarzaniu i wykorzystaniu informacji. Na bazie uzyskanych informacji zostaje podjęta przez dowódcę decyzja, określony zamiar działania i opracowany plan operacji (walki)¹.

Proces dowodzenia z reguły rozpoczyna się w momencie otrzymania zadania od przełożonego i trwa do chwili zakończenia działań, tj. osiągnięcia celu operacji (walki). Zgodnie z modelem dowodzenia wojskami składa się on z czterech faz: ustalenia położenia, planowania, stawiania zadań i kontroli. Sekcja obrony przed bronią masowego rażenia uczestniczy w pracy sztabu i realizuje zadania we wszystkich fazach dowodzenia procesu decyzyjnego stanowiska dowodzenia Dywizji Zmechanizowanej (DZ). Sekcja OPBMR stanowiska dowodzenia DZ składa się z trzech komórek funkcyjnych (rys. 1).

Sekcja OPBMR odpowiedzialna jest za organizację i kierowanie obroną przed bronią masowego rażenia w relacjach związanych wewnętrzną strukturą dowodzenia DZ.

Sekcja OPBMR jest na stanowisku dowodzenia DZ podzielona pomiędzy dwa centra: planowania i dowodzenia (rys. 2). Szef sekcji OPBMR (szef wojsk chemicznych ZT) znajduje się w tym centrum, w którym w danym momencie jest dowódca.

---

* kpt. mgr inż. Jacek SZŁĘK – Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych

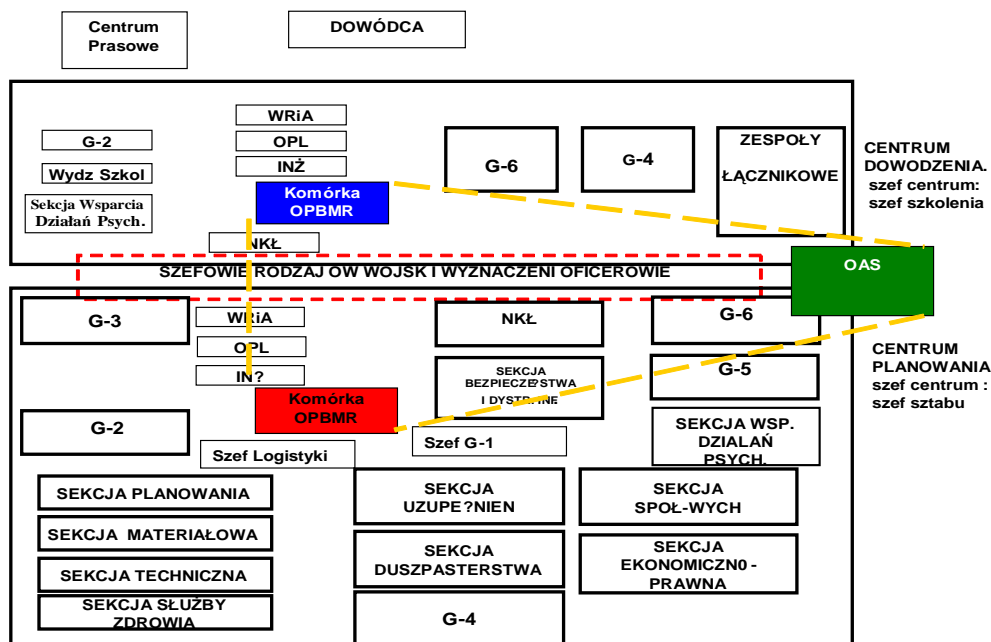
¹ *Praca oficera obrony przeciwchemicznej szczebla taktycznego w toku działań bojowych*, Warszawa 2001, s. 23.

Sekcję OPBMR tworzy zwarty zespół zdolny do zapewnienia ciągłego planowania i realizowania zadań z zakresu OPBMR w każdym etapie działań bojowych DZ. Cel ten osiąga się poprzez dobry poziom przygotowania pod względem fachowym osób funkcyjnych do pracy oraz organizowanie wzajemnego zastępowania się na stanowiskach. Sekcja OPBMR swoją pracę na stanowisku dowodzenia dostosowuje do terminów i potrzeb sztabu oraz dowódcy. Wzajemne relacje zachodzące między sekcją OPBMR a stanowiskiem dowodzenia przedstawiono na rys. 3.

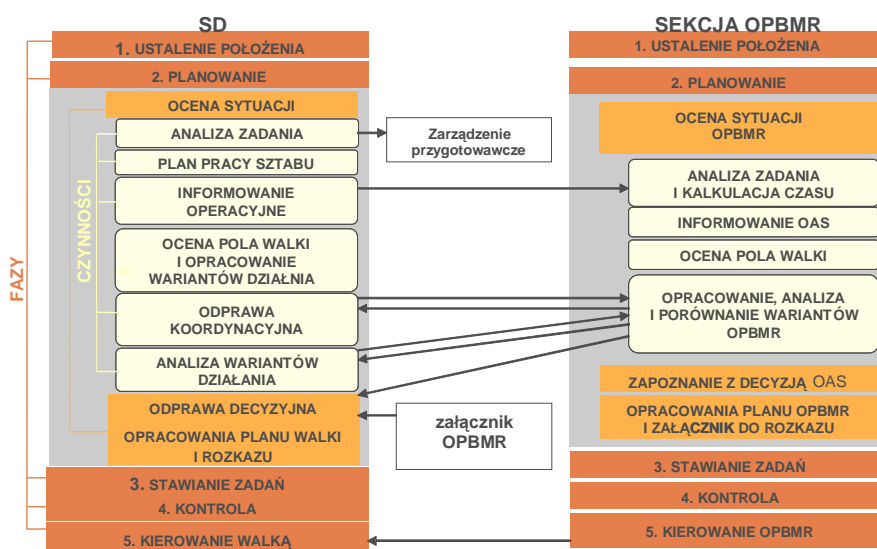
Rys. 1. Struktura sekcji OPBMR stanowiska dowodzenia DZ

Źródło: Opracowanie własne

Rys. 2. Miejsce sekcji OPBMR w strukturze dowodzenia

Źródło: Opracowanie własne

Rys. 3. Kolejność pracy stanowiska dowodzenia i sekcji OPBMR

Źródło: Opracowanie własne

1. Praca sekcji OPBMR podczas ustalenia położenia

Ustalenie położenia jest pierwszą z **czterech faz cyklu decyzyjnego procesu dowodzenia**. Jednocześnie stanowi ciągły proces realizowany we wszystkich komórkach organizacyjno – funkcjonalnych stanowiska dowodzenia. Z chwilą otrzymania zadania następuje jednak szczególne zintensyfikowanie czynności w ramach ustalania położenia, ukierunkowane na nowe zadanie². Celem ustalenia położenia jest stworzenie dowódcy jasnego i przejrzystego obrazu sytuacji, na podstawie którego może on ją ocenić, podjąć decyzję, postawić zadania i kierować działaniami.

Proces ustalania położenia przez sekcję OPBMR polega na pozyskiwaniu informacji od przełożonych, podwładnych, sąsiadów, organów władzy lokalnej, ludności cywilnej i innych źródeł, a następnie na ich uporządkowaniu oraz ocenie i uogólnieniu. Źródłem nowej informacji są przede wszystkim rozkazy, zarządzenia i wytyczne otrzymane od przełożonych, meldunki od podwładnych, informacje od współdziałających wojsk, sąsiadów, obrony cywilnej oraz elementów rozpoznawczych DZ.

Sekcję OPBMR w tym etapie procesu dowodzenia będą interesować przede wszystkim następujące informacje:

- zagrożenia wynikające z możliwości użycia BMR przez przeciwnika,
- miejsca składowania i możliwości uwolnienia do środowiska TŚP,
- siły i środki, które można wykorzystać do zrealizowania zadań OPBMR.

Zebrane informacje odnotowywane są w dzienniku ewidencji informacji i nanoszone na mapę. Nanoszenie na mapę przez sekcję OPBMR wyżej wymienionych informacji rozpoczyna tworzenie planu obrony przed bronią masowego rażenia. Na tym eta-

² Praca oficera obrony przeciwchemicznej szczebla taktycznego w toku działań bojowych, Warszawa 2001, s. 26.

pie ustalenia położenia na oleacie sekcji OPBMR powinny być naniesione następujące elementy:

- linia styczności wojsk i linie rozgraniczenia,
- informacje o środkach przenoszenia broni masowego rażenia i o obiektach z toksycznymi środkami przemysłowymi (TŚP),
- rejony rozmieszczenia pododdziałów wojsk chemicznych,
- stanowiska dowodzenia i tyłowe stanowiska dowodzenia własne, przełożonego i sąsiadów,
- rejony zastrzeżone,
- rejony rozwinięcia obiektów i urzędzeń logistycznych działających na korzyść DZ.

2. Praca sekcji OPBMR w fazie planowania

Kolejną fazą procesu dowodzenia, w której uczestniczy sekcja OPBMR, jest planowanie. Proces planowania składa się z kilku etapów: oceny sytuacji, podjęcia decyzji, sporządzenia planu operacji oraz opracowania rozkazu operacyjnego.

Najważniejszym, a zarazem najbardziej czasochłonnym etapem planowania jest ocena sytuacji. Jest ona prowadzona przez wszystkie zespoły funkcjonalne SD, w tym również przez sekcję OPBMR.

Ocenę sytuacji można podzielić na następujące etapy:

- analizę zadania;
- określenie możliwości działań;
- rozważenie wariantów działania;
- porównanie wariantów działania.

Analiza zadania to pierwszy etap oceny sytuacji, który rozpoczyna się po otrzymaniu nowego zadania w postaci wstępnego zarządzenia operacyjnego, rozkazu operacyjnego lub zarządzenia operacyjnego. Oprócz analizy, którą prowadzi dowódca (sam lub z wybranymi osobami funkcyjnymi) prowadzone są analizy w poszczególnych zespołach, w tym również w sekcji OPBMR. Analiza w wyżej wymienionej sekcji ukierunkowana jest na sprawy specjalistyczne, lecz prowadzona jest z wykorzystaniem ogólnych zasad prowadzenia analizy zadania. Należy do nich zaliczyć:

- zadanie i zamiar przełożonego, oraz rolę sekcji OPBMR w realizacji tych planów;
- rodzaj czynności wykonywanych, aby cele przełożonego zrealizować;
- istniejące ograniczenia;
- najważniejsze zadania OPBMR w poszczególnych etapach działań.

Treści, które będą przez sekcję OPBMR rozpatrywane podczas analizy zadania przedstawia tabela 1.

Tabela1. Treść analizy zadania rozpatrywane przez sekcję OPBMR

TEMATYKA ANALIZY	WNIOSKI
Zamiar dowódcy i rola sekcji OPBMR	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zagrożenia BMR oraz TŚP 2. Zadania wojsk wymagające zabezpieczenia 3. Sąsiedzi, z którymi należy współdziałać w toku realizowania zadań OPBMR 4. Zadania OPBMR wykonywane siłami przełożonego
Rodzaj zadań realizowanych z zakresu OPBMR	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zadania OPBMR wykonywane siłami własnymi 2. Rejony kluczowe wysiłku OPBMR 3. Jednostki, które powinny być zabezpieczone jako pierwsze 4. Które elementy ugrupowania bojowego maskować dymami i kiedy to przedsięwzięcie powinno być zrealizowane
Czynniki ograniczają możliwości realizowania zadań OPBMR	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczenia materiałowe 2. Wyszkolenie wojsk 3. Ograniczenia prawne 4. Inne

Źródło: Opracowanie własne

Określenie możliwości działań sprowadza się do rozważania tych elementów, które będą wywierać istotny wpływ na prowadzenie walki. Sekcja OPBMR analizuje je w ramach oceny pola walki z punktu widzenia OPBMR. W ramach tej czynności sekcja identyfikuje zagrożenia, ocenia warunki działań pododdziałów wojsk chemicznych oraz możliwości realizowania poszczególnych przedsięwzięć. Wnioski z oceny są wykorzystywane podczas wyznaczania priorytetów w działaniach rozpoznawczych oraz opracowywania załącznika OPBMR.

Ocena OPBMR, którą będzie realizować na tym etapie sekcja, polegać będzie na:

- ogólnej ocenie strefy działań bojowych;
- ocenie terenu;
- ocenie pogody;
- ocenie zagrożeń bronią masowego rażenia.

W toku oceny sytuacji sekcja obrony przed bronią masowego rażenia precyzuje również wnioski, które są uzgadniane z przedstawicielem oddziału (wydziału, sekcji) rozpoznania. W rezultacie uzgodnień komórka G2/S2 ustala wzorzec (szablon) działań. Sekcja obrony przed bronią masowego rażenia wykorzystuje go do modelowania wariantów użycia BMR i TŚP. Rezultaty modelowania dają z kolei możliwości wyznaczenia „priorytetów działalności rozpoznawczej”. Znajdują one odzwierciedlenie w treści „Planu rekonesansu i obserwacji”.

Ogólna ocena strefy działań bojowych polega na ustaleniu w pierwszej kolejności rejonów odpowiedzialności rozpoznawczej i zainteresowania rozpoznawczego,

w drugiej ustalenie kolejności na dokonywanie oceny w niżej wymienionych składowych:

- **topografii terenu;** jakie rejony (obiekty) mogą być obiektem uderzeń BMR?
- **struktury demograficznej:** gdzie znajdują się rejony z największą gęstością zaludnienia? Jakie choroby zakaźne występują wśród ludności w strefie operacji?
- **czynników politycznych/socjalno-ekonomicznych:** czy sojusznicy przeciwnika mogą użyć broni masowego rażenia lub udostępnić mu tę broń?
- **infrastruktury:** jaki jest stan dróg i sieć i komunikacyjnej?
- **ustaleń doktrynalnych dotyczących użycia broni masowego rażenia** przez przeciwnika oraz sygnowanych przez niego zakazów (czy przeciwnik jest sygnatariuszem porozumień zakazujących użycia broni masowego rażenia³?

Ocena terenu polega na ustaleniu, jaki może być jego wpływ z jednej strony na oddziaływanie czynników rażenia broni masowego rażenia, z drugiej strony na działanie pododdziałów wojsk chemicznych oraz realizowanie zadań i przedsięwzięć OPBMR. Oceniane zagadnienia i wynikające z nich wnioski przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Ocena terenu

OCENIANE ZAGADNIENIA	WNIOSKI
Wpływ terenu na użycie BMR, skażenia promieniotwórcze i chemiczne oraz zakażenia biologiczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oddziaływanie czynników rażenia BMR na wojska i obiekty w poszczególnych fazach działań. 2. Rejony ewentualnych zastoju skażonego powietrza. 3. Rejony zagrożone skażeniami od TSP. 4. Rejony (obiekty) stwarzające wojskom dobre warunki do ochrony przed skażeniami. 5. Drogi (kierunki) obejścia stref skażeń i rejonów objętych pożarami.
Wpływ terenu na realizację przedsięwzięć obrony przed bronią masowego rażenia i maskowanie dymami	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wpływ terenu na wykrywanie wybuchów jądrowych i określanie ich parametrów. 2. Możliwości rozpoznawania i monitorowania skażeń. 3. Rejony dogodne do rozwinięcia punktów likwidacji skażeń. 4. Możliwości wykorzystania zasobów miejscowych oraz obiektów infrastruktury terenowej do ochrony przed skażeniami. 5. Rejony zagrożone pożarami. 6. Potrzeby i możliwości użycia dymów.

Źródło: Opracowanie własne

Ocena pogody dotyczy sytuacji meteorologicznej w przyziemnej i górnej warstwie atmosfery. Sekcja OPBMR będzie oceniać takie czynniki, jak: temperatura, wilgotność, prędkość i kierunek wiatru oraz ich wpływ na efekty użycia broni masowego rażenia.

³ *Praca oficera obrony przeciwchemicznej szczebla taktycznego w toku działań bojowych, Warszawa 2001, s. 32.*

Sekcja OPBMR dokonując oceny pogody, szuka odpowiedzi na pytania:

- jaki jest wpływ pogody na użycie broni masowego rażenia oraz uwolnienie TŚP?
- czy przewidywana zmiana pogody w ciągu najbliższych 72 godzin (przede wszystkim prędkości i kierunku wiatrów) będzie korzystna lub niekorzystna dla przeciwnika, który chciałby użyć BMR?
- Oceniane parametry przez sekcję OPBMR i wynikające z niej wnioski przedstawiono w tabeli 3.

Ocena zagrożeń BMR jest dokonywana przez sekcję OPBMR pod kątem możliwości użycia przez przeciwnika tej broni oraz możliwości uwolnienia toksycznych środków przemysłowych. Zagrożenia ocenia się najpierw ogólnie, a następnie szczegółowo w odniesieniu do broni biologicznej, chemicznej i jądrowej.

Tabela 3. Ocena warunków meteorologicznych

OCENIANE PARAMETRY	WNIOSKI
Kierunki i prędkości wiatru w górnych warstwach atmosfery	<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość i celowość wykonania przez przeciwnika naziemnych uderzeń jądrowych. 2. Kierunek, prędkość i zasięgi rozprzestrzeniania się skażeń promieniotwórczych.
Warunki atmosferyczne w przyziemnej warstwie atmosfery	<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość i celowość użycia przez przeciwnika środków trujących. 2. Kierunek i zasięgi rozprzestrzeniania się obłoków powietrza skażonych środkami trującymi i TSP. 3. Trwałość środków trujących w terenie przy aktualnej i przewidywanej temperaturze gleby. 4. Zasięgi wykrywania uderzeń bronią jądrową przy aktualnej widzialności i zachmurzeniu. 5. Możliwości likwidacji skażeń przy aktualnej temperaturze powietrza. 6. Zapalność środowiska, kierunek i prędkość rozprzestrzeniania się pożarów przyziemnych i wierzchołkowych. 7. Możliwości i maskowania dymami.

Źródło: Opracowanie własne

Ocena ogólna zagrożeń to etap, w którym sekcja OPBMR poszukuje odpowiedzi na pytania:

- jakimi środkami przenoszenia BMR dysponuje przeciwnik i jakie są ich zasięgi?
- gdzie znajdują się jednostki przeciwnika wyposażone w środki przenoszenia broni masowego rażenia?
- gdzie są rozmieszczone stanowiska dowodzenia przeciwnika i jego główne linie komunikacyjne?
- jakimi środkami ochrony przed bronią masowego rażenia dysponuje przeciwnik?

- jakiego rodzaju specjalistycznymi jednostkami wojsk chemicznych dysponuje przeciwnik?
- jakie inne jednostki mogą być użyte do likwidowania skutków użycia broni masowego rażenia⁴?

Ocena możliwości użycia broni biologicznej sprowadza się do poszukiwania odpowiedzi na pytania:

- ✓ czy sytuacja taktyczna (operacyjna) sprzyja użyciu broni biologicznej?
- ✓ jakie rodzaje środków biologicznych mogą być użyte i jakie będą efekty ich użycia?
- ✓ czy w ugrupowaniu bojowym przeciwnika znajdują się obiekty przemysłowe (przetwórstwa rolniczego, chemiczne) i ośrodki naukowe, które mogą być wykorzystane do produkcji lub w których mogą się znajdować środki biologiczne?
- ✓ czy w rejonie prowadzenia działań bojowych (operacji) znajdują się ogniska chorób zakaźnych?
- ✓ wykonanie jakich przedsięwzięć z zakresu obrony przed bronią biologiczną należy uzgodnić ze służbą zdrowia (opieka medyczna, szczepienia profilaktyczne, rejonu przemieszczenia i rozmieszczenia żołnierzy itp.)?

Ocena możliwości użycia broni chemicznej polega na ustaleniu:

- ✓ czy aktualnie istnieje zagrożenie bronią chemiczną?
- ✓ jakie rodzaje środków trujących mogą być użyte przez przeciwnika oraz ich skutki?
- ✓ jakie sposoby użycia broni chemicznej mogą znaleźć zastosowanie?
- ✓ jakimi systemami przenoszenia broni chemicznej dysponuje przeciwnik?
- ✓ jakimi środkami trującymi przeciwnik dysponuje i jakie używał w poprzednich działaniach?
- ✓ czy w rejonie zainteresowania (obszarze działań) występują obiekty z TŚP, które mogą być celem uderzeń przeciwnika?

Ocena możliwości użycia broni jądrowej sprowadza się do uzyskania odpowiedzi na następujące pytania:

- ✓ czy przeciwnik ma możliwości użycia broni jądrowej oraz czy planuje jej użycie?
- ✓ czy przeciwnik ma narodową politykę w kwestii użycia broni jądrowej?
- ✓ jakie mogą być moce ładunków jądrowych użytych przez przeciwnika?
- ✓ jakie obiekty (rejon) własne lub w ugrupowaniu sąsiadów mogą być obiektem uderzeń bronią jądrową?
- ✓ jakie obiekty zawierające substancje lub źródła promieniotwórcze (np. reaktory jądrowe, szpitale, ośrodki naukowe, zakłady przemysłowe) mogą być obiektem uderzeń przeciwnika i w konsekwencji źródłem skażeń⁵?

---

⁴ Instrukcja pracy sekcji OPBMR na stanowisku dowodzenia, Szczecin 2007, s. 28.

Zintegrowana ocena zagrożeń jest przeprowadzana wspólnie przez sekcję OPBMR oraz przedstawiciela oddziału (wydziału, oficera rozpoznania S2/G2). W ramach tej oceny wcześniejsze ustalenia obydwu oficerów (komórek) są konfrontowane, przy czym efektem konfrontacji jest ustalenie najbardziej prawdopodobnego wariantu działania przeciwnika. Na oleacie sytuacji i oleacie zdarzeń opracowywanym przez komórkę rozpoznawczą zaznacza się rejony, w których użycie broni masowego rażenia jest wysoce prawdopodobne. Przed tym jednak mają miejsce procesy modelowania użycia BMR i TŚP.

W rezultacie modelowania użycia broni chemicznej na oleacie zdarzeń zaznacza się:

- rejony najbardziej korzystne do użycia broni chemicznej z punktu widzenia przeciwnika;
- linie i ważne punkty w terenie, na lub w których użycie broni chemicznej może być szczególnie efektywne.

W rezultacie modelowania użycia broni jądrowej i broni biologicznej na oleacie zdarzeń zaznacza się:

- optymalne dla przeciwnika cele uderzeń bronią jądrową i biologiczną;
- rejony o największej gęstości zaludnienia mogące być celem uderzeń.

W rezultacie modelowania zdarzeń związanych z uwolnieniem toksycznych środków przemysłowych na oleacie zdarzeń zaznacza się:

- główne obiekty z TSP – cele prawdopodobnych uderzeń przeciwnika;
- obiekty produkujące środki toksyczne (w tym pestycydy) dla rolnictwa i ośrodki naukowe, które mogą być celem ataku przeciwnika;
- reaktory jądrowe i inne obiekty, które mogą być źródłem skażeń promieniotwórczych.

Rozpoznanie i obserwacja dla celów obrony przed bronią masowego rażenia to kolejny problem uzgadniany przez sekcję OPBMR z komórką S2/G2. Chodzi o to, aby wytypowane rejony (miejsca) uderzeń bronią masowego rażenia oraz uwolnienia TSP zostały uznane przez rozpoznawcę za obszary szczególnego zainteresowania. Rejony te wówczas pozostaną pod stałym nadzorem elementów rozpoznawczych (posterunków obserwacyjnych, patroli rozpoznawczych, lotnictwa rozpoznawczego, bezpilotowych środków rozpoznawczych itp.), jak również informacje z tych rejonów będą zbierane systematycznie.

Sekcja OPBMR w związku z tym powinna:

- ustalić z komórką rozpoznawczą, które rejony (punkty, linie) uznane zostaną za obszary szczególnego zainteresowania;
- zapewnić, aby oddziały i pododdziały wojsk chemicznych oraz pododdziały rozpoznawcze otrzymały zadania rozpoznawania obszarów szczególnego zainteresowania;

---

⁵ *Praca oficera obrony przeciwchemicznej szczebla taktycznego w toku działań bojowych*, Warszawa 2001, s. 37.

- uzgodnić z komórką rozpoznania zasady i sposoby wymiany informacji dotyczących zagrożeń i użycia broni masowego rażenia i wystąpienia skażeń;
- współdziałać ze służbą zdrowia w opracowywaniu scenariuszy działania w przypadku narażenia żołnierzy na ekspozycję środkami biologicznymi.

Wnioski z oceny pola walki są wykorzystywane przez sekcję OPBMR do określenia warunków i możliwości realizowania zadań przez pododdziały wojsk chemicznych oraz realizację przedsięwzięć obrony przed bronią masowego rażenia przez pozostałe pododdziały DZ.

W czasie wynikającym z planu pracy sztabu, w trakcie lub po dokonaniu oceny pola walki, szef wojsk chemicznych ZT uczestniczy w odprawie koordynacyjnej prowadzonej przez szefa sztabu w centrum dowodzenia. W toku odprawy zostaje zapoznany z wariantami działania, przygotowanymi przez zespół planowania Centrum Dowodzenia. Dokonuje wstępnej oceny poszczególnych wariantów pod względem możliwości wykonania zadań przez pododdziały wojsk chemicznych oraz realizację przedsięwzięć obrony przed bronią masowego rażenia. Ocena ta polegać będzie na ustaleniu zalet i wad każdego z nich według kryteriów określonych przez dowódcę w wytycznych. Swoje uwagi przedstawiciel sekcji OPBMR przekazuje zespołowi planowania.

Precyzowanie wariantów obrony przed bronią masowego rażenia to kolejny etap pracy sekcji OPBMR realizowany po odprawie koordynacyjnej. Każdy z wariantów działania wojsk omówiony na odprawie koordynacyjnej jest szczegółowo opracowany pod względem obrony przed bronią masowego rażenia. Sekcja OPBMR opracuje je w formie graficznej (oleaty) nakładanej na warianty walki prezentowane w czasie odprawy decyzyjnej oraz w formie opisowej (tabelarycznej). Sekcja przygotowuje również do każdego z rozpatrywanych wariantów niezbędne informacje do załącznika OPBMR będącego jednocześnie załącznikiem do wstępnego zarządzenia bojowego. W rezultacie podjętych działań sekcja OPBMR powinna być przygotowana do przedstawienia sposobów realizowania zadań obrony przed bronią masowego rażenia, w każdym z oddzielnie prezentowanych wariantów działania, w czasie odprawy decyzyjnej.

Następny etap procesu planowania to **decyzja i zamiar dowódcy**. Odbywa się on podczas odprawy decyzyjnej i polega na wybraniu przez dowódcę jednego z wariantów działania oraz określeniu zamiaru działania, który zawiera jego myśl przewodnią.

Warto zaznaczyć, że podczas odprawy decyzyjnej nie prowadzi się już dyskusji nad wyższością któregoś z wariantów, gdyż to jest już ustalone, jedynie w przypadku, gdy dowódca ma jeszcze jakieś wątpliwości lub pytania, oficer z sekcji OPBMR wyjaśnia sposób realizacji zadań z zakresu OPBMR. Zazwyczaj pytania te mogą dotyczyć:

- koncepcji OPBMR;
- priorytetów dla pododdziałów chemicznych;
- krytycznych aspektów realizacji zadań z zakresu OPBMR;
- poziomów ochrony przed skażeniami oraz miejsca składowania środków ochronnych i ich przewożenia;
- analizy ewentualnych porażen /włącznie z prawdopodobnymi celami.

Po podjęciu decyzji i określeniu zamiaru przystępuje się do opracowania planu operacji, który jest graficznym odzwierciedleniem zamiaru dowódcy.

Opracowanie planu obrony przed bronią masowego rażenia to czynność wykonywana po wybraniu przez dowódcę wariantu działania oraz ogłoszeniu przez niego zamiaru. Plan OPBMR składa się z dwóch części: graficznej - na mapie lub oleacie (rys. 5) i opisowej (w postaci legendy do części graficznej).

Zadania ujęte w planie obrony przed bronią masowego rażenia oraz w załączniku są wcześniej uzgodnione z zainteresowanym i komórkami (osobami) funkcyjnymi sztabu.

Oprócz tego przedstawiciel sekcji OPBMR nanosi najważniejsze informacje planistyczne na opracowywany przez zespół planowania „plan walki”.

Ostatnim etapem procesu planowania jest opracowanie **rozkazu operacyjnego (bojowego)**. Składa się on z części głównej oraz załączników. *Opracowanie załącznika „Obrona przed bronią masowego rażenia”* do rozkazu operacyjnego to kolejna czynność wykonywana przez sekcję OPBMR. W załączniku występują zadania obrony przed bronią masowego rażenia, które mają być wykonane przez wojska.

3. Praca sekcji OPBMR w fazie stawiania zadań i kontroli

Trzecia faza procesu dowodzenia to **stawianie zadań**. Praca sekcji obrony przed bronią masowego rażenia w rozważanym etapie sprowadza się do przekazania wcześniej opracowanych wytycznych lub załączników do wstępnego zarządzenia bojowego albo rozkazu bojowego do centrum planowania, który sporządza zarządzenie lub rozkaz i kompletuje załączniki. Centrum planowania odpowiada za przekazanie zarządzenia lub rozkazu (wraz z załącznikami) do odpowiednich wykonawców.

Zadania obrony przed bronią masowego rażenia są przekazywane wykonawcom w postaci zarządzeń lub rozkazów.

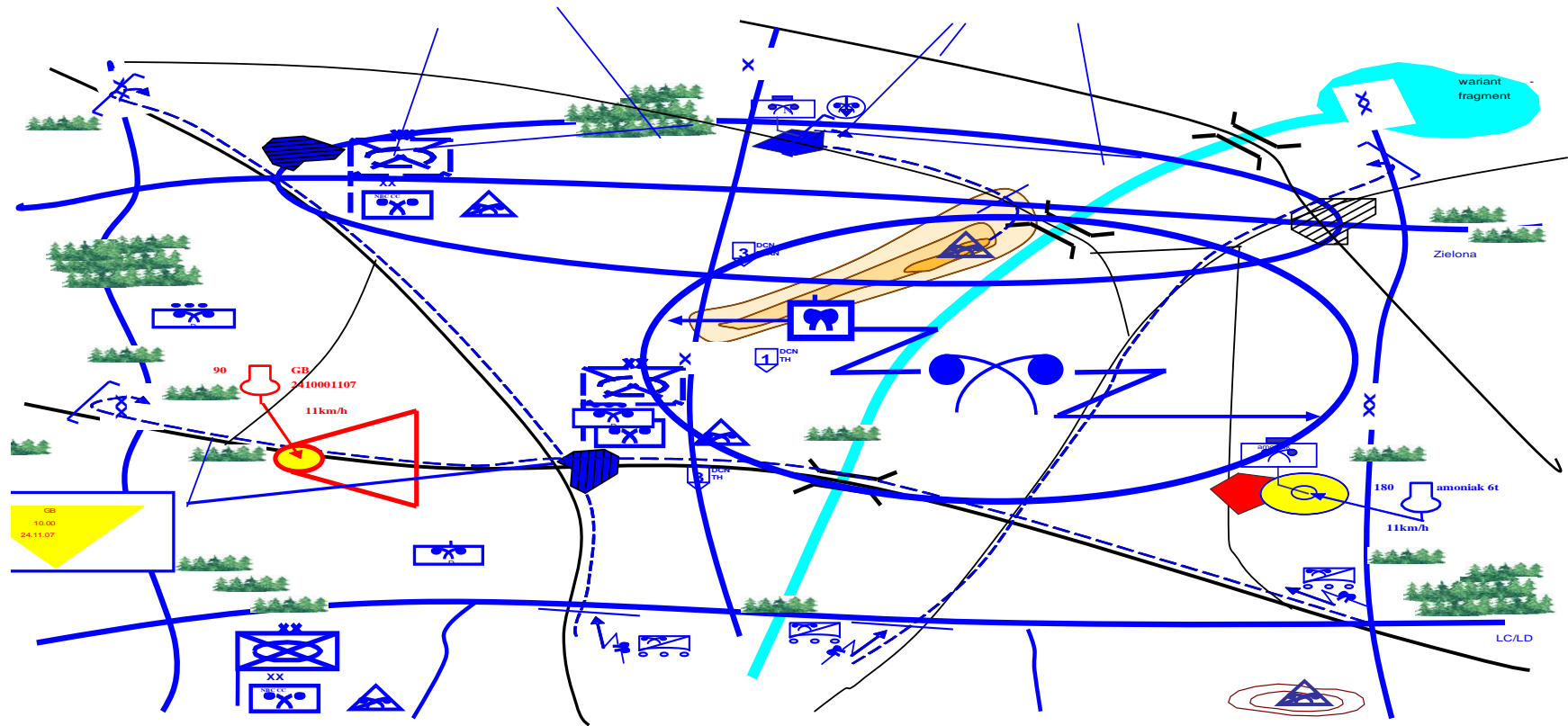
Zarządzenia znajdują z reguły zastosowanie w sytuacji, gdy istnieje konieczność szybkiego przekazania podwładnym zmian w stosunku do wcześniej postawionych zadań. Zasadniczymi formami zarządzeń są⁶:

- wytyczne szefa wojsk chemicznych ZT do obrony przed bronią masowego rażenia wojsk zawarte w „Zarządzeniach przygotowawczych”;
- załącznik „Obrona przed bronią masowego rażenia” do wstępnego zarządzenia bojowego.

Postawienie zadań dotyczących obrony przed bronią masowego rażenia w formie rozkazu polega na sporządzeniu załącznika „Obrona przed bronią masowego rażenia” do rozkazu dowódcy. Zarządzenie lub rozkaz są przekazywane wykonawcom przez oficerów łącznikowych lub za pomocą technicznych środków łączności. Sekcja obrony przed bronią masowego rażenia powinna upewnić się czy i kiedy właściwi wykonawcy zadanie bojowe otrzymali.

---

⁶ A. Osiński, *Praca zespołu obrony przeciwochemicznej w działaniach bojowych*, Wrocław 2003, s. 53.

Rys. 4. Plan obrony przed bronią masowego rażenia

Źródło: Opracowanie własne

Ostatnia faza procesu dowodzenia to **kontrola**. Ma ona doprowadzić do ograniczenia rozbieżności pomiędzy stanem rzeczywistym a planowanym. Prowadzenie kontroli przez sekcję OPBMR umożliwia ocenę postępów w osiąganiu wytyczonych celów oraz pozwala wykryć wszelkiego rodzaju odstępstwa od planu OPBMR. Pozwala tym samym na podjęcie działań korygujących. Kontrola zadań realizowanych w ramach obrony przed bronią masowego rażenia jest realizowana głównie poprzez monitorowanie sytuacji w podporządkowanych mu pod względem funkcjonalnym pododdziałach z wykorzystaniem osób funkcyjnych. Monitorowanie sytuacji polega na: zbieraniu meldunków sytuacyjnych i doraźnych od podwładnych; okresowym rozliczaniu podwładnych; sprawowaniu nadzoru służbowego. Meldunki o sytuacji obrony przed bronią masowego rażenia są podstawowymi dokumentami sprawozdawczymi. Sekcja OPBMR sporządza je codziennie (pod koniec dnia) i przesyła bezpośrednio przełożonemu funkcjonalnemu. Meldunki doraźne natomiast opracowuje sekcja OPBMR w miarę potrzeb i mogą one zawierać następujące dane:

- działania pododdziałów wojsk chemicznych (informacje o otrzymanych zadaniach bojowych, o osiągnięciu gotowości do działań, o zmianach sytuacji i podjętych w związku z tym decyzjach itp.);
- wykonane przez przeciwnika uderzenia bronią masowego rażenia oraz uwolnienia toksycznych środków przemysłowych;
- wiadomości o pochłonięciu przez żołnierzy dawek promieniowania przekraczających dawki dopuszczalne.

Podsumowanie

W przedstawionej metodologii pracy sekcji OPBMR na stanowisku dowodzenia DZ można wyróżnić szereg przedsięwzięć planistycznych, jednak na szczególną uwagę zasługują:

- przygotowanie i przedstawianie wniosków w zakresie użycia wojsk chemicznych oraz realizacji przedsięwzięć OPBMR do podjęcia decyzji przez dowódcę;
- uczestniczenie w opracowaniu planu działań bojowych dywizji oraz opracowanie załącznika OPBMR do rozkazu operacyjnego, zarządzeń bojowych Dowódcy dywizji;
- ocena możliwości użycia broni masowego rażenia przez przeciwnika oraz przedstawianie propozycji przedsięwzięć dotyczących ochrony oddziałów przed skażeniami;
- ocena sytuacji skażeń oraz jej wpływ na działanie oddziałów;
- ocena zdolności poszczególnych jednostek do przetrwania ataku BMR oraz kontynuowania działań w warunkach skażeń;
- składanie propozycji dotyczących wykorzystania pododdziałów wojsk chemicznych;
- organizowanie, koordynacje i kierowanie realizacją przedsięwzięć przed bronią masowego rażenia;
- wykonanie: planu obrony przed bronią masowego rażenia dywizji oraz załącznika obrona przed bronią masowego rażenia do rozkazu operacyjnego;
- prowadzenie mapy sytuacyjnej i dziennika działań.

Sekcja OPBMR w toku planowania i organizowania OPBMR powinna przede wszystkim uwzględnić możliwości użycia broni masowego rażenia i jej produkcji przez potencjalnego przeciwnika, jego doktrynę, prawdopodobny zamiar oraz sposób prowadze-

nia działań. Również szczegółowej analizie powinien być poddany posiadany sprzęt, możliwości medyczne i programy szczepień oraz odbyte ćwiczenia. W dalszej kolejności należy dokonać oceny aktywności terrorystów, podziemia i bojówek oraz możliwości użycia przez nich broni masowego rażenia. Na końcu sekcja OPBMR musi również uwzględnić w ocenie wariantów działania warunki meteorologiczne oraz topografię terenu pod kątem trwałości środków trujących.

LITERATURA

1. Osiński A., *Praca zespołu obrony przeciwchemicznej w działaniach bojowych*, Wrocław 2003.
2. Michailiuk B., *Obrona przeciwchemiczna w działaniach bojowych ZT*, Warszawa 2002.
3. *Regulamin Działań Wojsk Lądowych*, Szt. Gen., Warszawa 2002.
4. *Obrona przed bronią masowego rażenia w operacjach połączonych*, Szt. Gen., Warszawa 2004.
5. *Obrona przeciwchemiczna w działaniach taktycznych wojsk lądowych*, AON, Warszawa 1994.
6. *Planowanie działań na szczeblu taktycznym w wojskach lądowych*, Szt. Gen., Warszawa 2006.
7. *Praca dowództwa brygady podczas przygotowania i prowadzenia obrony*, AON, Warszawa 2004.
8. *Dowodzenie brygadą zmechanizowaną w obronie*, AON, Warszawa 2002.
9. *Praca oficera obrony przeciwchemicznej szczebla taktycznego w działaniach bojowych*, AON, Warszawa 2001.
10. *Instrukcja pracy sekcji OPBMR na stanowisku dowodzenia*, 12 DZ, Szczecin 2007.

Artykuł recenzował: ppłk dr inż. Witalis PELLOWSKI